

Kamil Rybníček:

Nové lokality *Trichophorum alpinum*, *Paludella squarrosa* a *Meesea triquetra* na Jihlavsku.

Trichophorum alpinum Pers., *Paludella squarrosa* Brid. a *Meesea triquetra* Ångstr. jsou podle Šmardy (1949a) charakteristickými druhy pro rašelinné louky. Z těchto pak *Trichophorum alpinum* jest nalézáno i na přechodných rašeliništích.

Tyto rostlinně sociologické útvary jsou v hornatějších polohách našeho státu dosti rozšířeny, tedy i na Českomoravské vysočině. Zde nalézáme téměř všechna rašelinná společenstva, ať již jde o typická vrchoviště (svaz *Sphagnion europaeum* Schw. 1940), přechodná rašeliniště (svaz *Rhynchosporion albae* Koch 1926), nebo rašelinné louky (svaz *Caricion fuscae* Koch 1926 emend. Klika 1924).

Prostudována a propracována jsou však tato společenstva jedině na území Žďárských hor pracemi Kliky a Šmardy (1944a). Méně známá jsou již rašelinná společenstva na Počátecku a Telečsku (Pokorný 1852, Klika a Šmarda 1944b, Podpěra 1929) a téměř úplně neznámé jsou rašelinné louky na Jihlavsku. Velmi stručně a zlomkově si jich všímá Pokorný (1852) a Ambrož (1929). Tímto sdělením alespoň částečně doplňuji tuto mezeru.

Studované území leží asi 5—10 km jižně od Jihlavy a jest ohraničeno zhruba obcemi: Popice, Rančířov a Loučky. Rašelinné louky zde vznikly jednak na březích rybníků (Okrouhlík, Hrazený rybník, rybník pod kótou 566), jednak na místech, kde nepropustné jíly zadržují dostatečné množství vody, stékající s okolních vyvýšenin, a konečně tam, kde voda pryští v četných pramenech ze země (rašelinné louky u Popic, Louček a mezi Popicemi a Vílancem). Viz situační náčrt.

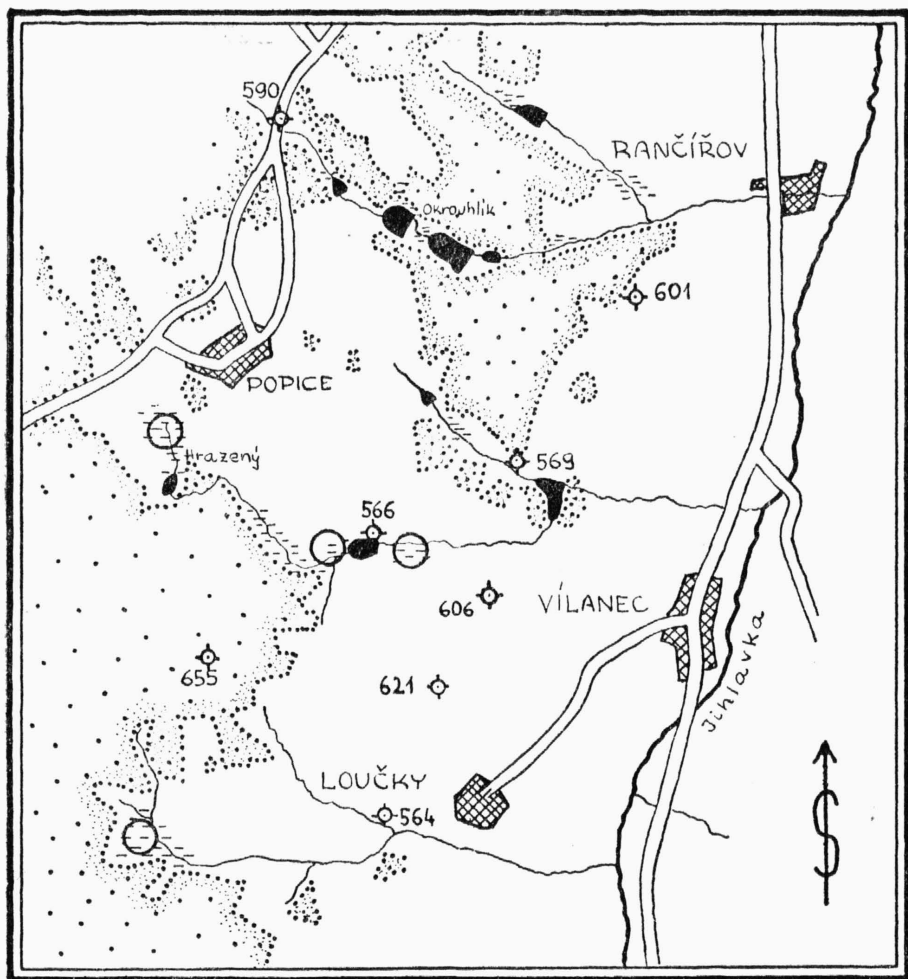
Trichophorum alpinum Pers.

Po prvé shrnul nálezy tohoto zajímavého druhu na vysočině Podpěra (1929). Speciální studii rozšířil znalosti o výskytu tohoto druhu Šmarda (1949b). Podle těchto pramenů jest *Trichophorum alpinum* na Českomoravské vysočině rozšířeno souvisle jen ve Žďárských vrších. Z jiných území, kde nebyl prováděn soustavný botanický průzkum, jsou údaje jen ojedinělé. V podrobnostech odkazují na citované práce.

Nově byl tento druh nalezen celkem na 3 lokalitách:

1. Rašelinné louky vlevo od silnice Popice—Salavice. Nadm. výška cca 590 m.
2. Rašelinné louky v cípu lesa pod Malým Špičákem, asi 2 km západně od obce Loučky. Nadm. výška cca 580 m.
3. Na několika místech na rašelinných loukách kolem kóty 566, asi 1,5—2 km západně od Vílance. Nadm. výška cca 550—560 m.

Charakteristika porostu, ve kterém bylo *Trichophorum alpinum* nalezeno, nejlépe vynikne na následujících sociologických snímcích:

Lesy

Rašelinné louky

Rybníky

Nové lokality

1 km

Ad lok. 1: Celková pokryvnost 100 %, z toho mechy 70 %. Plocha 2 × 2 m. Exp. jižní sklon 5°. 16. VIII. 1956.

Carex panicea 2, *Carex fusca* 1, *Trichophorum alpinum* 1, *Carex stellulata* +, *Briza media* +, *Anthoxanthum odoratum* +, *Agrostis canina* +, *Eriophorum angustifolium* +, *Carex rostrata* —, *Drosera rotundifolia* 2, *Potentilla tormentilla* 1, *Parnassia palustris* 1, *Viola palustris* +, *Cirsium palustre* +, *Menyanthes trifoliata* +, *Galium uliginosum* +, *Sphagnum warnstorfi* 3, *Sphagnum contortum* 2, *Sphagnum palustre* 2, *Sphagnum plumulosum* 1, *Aulacomnium palustre* 1, *Calliergon stramineum* +, *Camptothecium nitens* +, *Brachythecium rivulare* —, *Mnium undulatum* —.

Ad lok. 2: Celková pokryvnost 100 %, z toho mechy 70 %. Plocha 2 × 2 m. Exp. východní, sklon 0—5°. 14. VIII. 1956.

Eriophorum angustifolium 2, *Carex fusca* 2, *Trichophorum alpinum* 1, *Carex flava* 1, *Carex panicea* 1, *Carex stellulata* 1, *Juncus articulatus* 1, *Anthoxanthum odoratum* +, *Briza media* +, *Juncus effusus* —, *Drosera rotundifolia* 2—3, *Potentilla tormentilla* 1, *Epilobium palustre* +, *Parnassia palustris* +, *Rumex acetosa* +, *Cirsium palustre* +, *Prunella vulgaris* +, *Leontodon hispidus* +, *Triglochin palustre* +, *Galium uliginosum* —, *Sphagnum contortum* 3, *Sphagnum warnstorffii* 3, *Sphagnum acutifolium* 1, *Sphagnum recurvum* 1, *Drepanocladus revolvens* 1, *Aulacomnium palustre* +, *Philonotis fontana* +, *Calliergon cuspidatum* +.

Ad lok. 3: Celková pokryvnost 100 %, z toho mechy 75 %, plocha 2 × 2 m. Exp. severo-východní, sklon 0—5°. 16. VI. 1956.

Trichophorum alpinum 2, *Eriophorum angustifolium* 2, *Carex panicea* 2, *Carex flava* +, *Briza media* +, *Carex rostrata* —, *Epipactis palustris* 2, *Drosera rotundifolia* 1, *Potentilla tormentilla* 1, *Parnassia palustris* 1, *Cirsium palustre* 1, *Pedicularis palustris* 1, *Centaurea jacea* 1, *Galium uliginosum* +, *Triglochin palustre* +, *Equisetum palustre* +, *Camptothecium nitens* 4, *Sphagnum recurvum* 1, *Drepanocladus revolvens* +, *Aulacomnium palustre* +, *Sphagnum palustre* +.

Na jiných místech této lokality bylo druhové složení porostu podobné jako na lokalitách 1 a 2.

Trichophorum alpinum tvoří na uvedených lokalitách nepřilíš husté ostrůvky. V podloží jsou nepropustné jily, způsobující nahromadění vody i v nejhořejších vrstvách půdního profilu, s výjimkou snímkem zachyceného stanoviště na lokalitě 3, kde hladina spodní vody byla asi 7—10 cm pod povrchem. Kyselost substrátu (stanoveno Čůta-Kámenem) se pohybuje od pH 5,1 až 5,9.

***Paludella squarrosa* Brid.**

Tento nepřilíš rozšířený mech jest z vysočiny uváděn několikrát, ovšem většinou opět jen ze Žďárska. Podrobně o rozšíření pojednává příspěvek K l i k y — Š m a r d y (1944). Nově byla *Paludella* nalezena i na Jihlavsku, a to:

1. Na rašelinné louce asi 200 m vlevo od silnice Popice—Salavice nad rybníkem Hrazený. Nadm. výška cca 590 m.
2. Na okraji mladé olšiny na břehu rybníka pod kótou 566 u Vilance. Nadm. výška cca 560 m.

Zatím co u Popic šlo o typickou rašelinnou louku, byl břeh rybníka pod kótou 566 u Vilance již značně zarostlý *Alnus glutinosa* a přistupovaly zde již druhy ne právě charakteristické pro rašelinnou louku. Složení porostu nejlépe vynikne na sociologických snímcích.

Ad lok. 1: Celková pokryvnost 100%, z toho mechy 70 %, plocha 2 × 2 m, Exp. jižní, sklon 5°. 16. VIII. 1956.

Eriophorum angustifolium 1, *Carex panicea* 1, *Carex stellulata* 1, *Carex fusca* 1, *Trichophorum alpinum* +, *Agrostis canina* +, *Epilobium palustre* 2, *Drosera rotundifolia* 2, *Potentilla tormentilla* +, *Triglochin palustre* +, *Parnassia palustris* +, *Sphagnum plumulosum* 3, *Sphagnum warnstorffii* 2, *Sphagnum contortum* 2, *Paludella squarrosa* 1, *Aulacomnium palustre* 1, *Camptothecium nitens* +, *Drepanocladus uncinatus* +, *Calliergon stramineum* —.

Ad lok. 2: Celková pokryvnost 100 %, z toho mechy 40 %, plocha 2 × 2 m. 14. VIII. 1956.

Alnus glutinosa 2, *Carex rostrata* 4, *Carex paniculata* 1, *Carex panicea* 1, *Holcus lanatus* +, *Deschampsia caespitosa* —, *Parnassia palustris* 1, *Drosera rotundifolia* 1, *Equisetum palustre* 1, *Cirsium palustre* +, *Lychnis flos cuculi* +, *Caltha palustris* +, *Galium uliginosum* +, *Myosotis palustris* +, *Cardamine palustris* +, *Geum rivale* +, *Sphagnum girgensohnii* 3, *Paludella squarrosa* 1, *Chrysohypnum stellatum* +, *Sphagnum acutifolium* +, *Bryum ventricosum* +, *Calliergon stramineum* +, *Meesea triquetra* +, *Mnium seligeri* +, *Drepanocladus uncinatus* —.

Paludella squarrosa se na obou lokalitách vyskytovala jen zřídka mezi ostatními mechy, zejména mezi *Sphagnum warnstorffii*, *Sphagnum contortum* a *Sphagnum plumulosum* u Popic a mezi *Sphagnum girgensohnii* a *Sphagnum*

acutifolium na lokalitě č. 2. Podloží bylo opět tvořeno jílem. Spodní voda byla na lokalitě č. 1 v hloubce 1—3 cm, na lokalitě č. 2 4—8 cm. Kyselost substrátu se pohybuje mezi pH 5,4—5,7.

***Meesea triquetra* Ångstr.**

Byla sbírána v okolí Jihlavy Pokorným (1952) u Simmersdorfu (Smrčná — sz. od Jihlavy). Jinak je známá na Žďársku a Telečsku a na české straně vysočiny (Chotěboř). Odkazují opět na již dříve citovanou práci Kliky a Šmarda (1944).

Nově byla nalezena na jediné lokalitě, a to velmi roztroušeně na břehu rybníka pod kótou 566 u Vílance, spolu s *Paludella squarrosa*. (Viz poznámky k této lokalitě u *Paludella squarrosa*.)

Shrnutí

Ve sdělení byla podána zpráva o třech nových lokalitách *Trichophorum alpinum* Pers., dvou lokalitách *Paludella squarrosa* Brid. a jedné lokalitě *Meesea triquetra* Ångstr. na Jihlavsku. Byla podána stručná charakteristika stanovišť.

U *Trichophorum alpinum* nové lokality vyplnily mezeru ve znalostech rozšíření tohoto druhu na Českomoravské vysočině mezi lokalitami žďárskými a telečskými, takže dnes již možno předpokládat souvislé rozšíření tohoto druhu na vysočině.

Doklady jsou uloženy v herbáři Moravského musea v Brně.

Adresa autora: Kamil Rybníček, Geobotanická laboratoř ČSAV, Kotlářská 2, Brno.

Literatura

Amброž, J. (1929): Květena Jihlavska. Výroční zpráva jihlavského gymnasia za rok 1928—29. Jihlava.

Klika, J., Šmarda, J. (1944a): Rostlinně-sociologický příspěvek k poznání rašelinišť a luk na Žďársku a Novoměstsku. Věst. Král. čes. spol. nauk, třída mat.-přír., roč. 1944 : 1—60.

Klika, J., Šmarda, J. (1944b): Návrh na zřízení dvou lučních rezervací v Jihlavských vrších. Krása našeho domova, 36 : 155—156.

Poděra, J. (1929): Květena Moravy, sv. 6, část 3. Brno.

Pokorný, A. (1852): Die Vegetationsverhältnisse von Iglau. Wien.

Šmarda, J. (1949a): Příspěvek ke klasifikaci lučních a rašelinných společenstev v ČSR. Čas. Mor. musea v Brně, 34 : 66—77.

Šmarda, J. (1949b): Pýřeček alpský (*Trichophorum alpinum* Pers.) na Českomoravské vysočině. Vlastivěd. věst. mor. 4 : 103—106.

K. Rybníček:

Neue Lokalitäten von *Trichophorum alpinum*, *Paludella squarrosa* und *Meesea triquetra*

In diesem Beitrag berichtet der Verfasser über drei neue Lokalitäten von *Trichophorum alpinum* Pers., zwei Lokalitäten von *Paludella squarrosa* Brid. und eine Lokalität von *Meesea triquetra* Ångstr. in der Umgebung von Iglau. Eine kurze Charakteristik des Standortes aller angeführten Arten ist beigefügt.

Im Böhmischem-mährischen Hügellande ist *Trichophorum alpinum* bisher vor allem einerseits in der Umgebung von Saar, andererseits in der Umgebung von Teltch bekannt. Die vom Verfasser neu angeführten Lokalitäten der Alpen-Haarsimse sind in der Umgebung von Iglau und beweisen, dass diese Art in den höheren Lagen des ganzen Böhmischem-mährischen Hügellandes an günstigen Standorten eine ± zusammenhängende Verbreitung aufweist.

Новые местонахождения *Trichophorum alpinum*, *Paludella squarrosa* и *Meesea triquetra*

В этой статье автор описывает три новых местонахождения *Trichophorum alpinum* Pers., два новых местонахождения *Paludella squarrosa* Brid. и одно новое местонахождение *Meesea triquetra* Angstr. из окрестностей города Иглавы. Присоединена краткая характеристика стоянок этих видов.

На Чешскоморавской возвышенности *Trichophorum alpinum* известно частью из окрестностей Ждяра, частью из окрестностей Тельча. Открытые автором новые местонахождения *Trichophorum alpinum* из окрестностей Иглавы указывают на то, что этот вид распространен в высших местоположениях всей Чешскоморавской возвышенности на пригодных стоянках более или менее связно.

Jiří S o j á k:

Нěkolik zajímavých rostlin z Nízkyh Polonin

V letech 1956 a 1957 jsem navštívil naši část Nízkyh Polonin, oblast ohraničenou přibližně čarou Medzilaborce—Humenné—Stakčín—Ubla a státní hranicí. V tomto příspěvku jsou uvedeny některé důležitější nálezy výhradně z východní a jižní části uvedeného území. Podrobnější zpracování bude uveřejněno později. Pro území Nízkyh Polonin, oproti jiným oblastem Karpat poměrně chudé a jednotvárné, byla nalezena řada dosud neuváděných druhů. Překvapením byl také objev dosti bohaté květeny na hoře Stince u Zboje (*Silene dubia*, *Pedicularis hacquetii*, *Veronica austriaca* ssp. *jacquinii*, *Sedum annuum*, *Cotoneaster melanocarpa*, *Sempervivum hirtum*, *Aconitum anthora*, *Phyleuma orbiculare* a j.) na příhodném substrátu, tvořeném pískovcem s vápnitým tmelem. Na některých exkurzích mne doprovázeli kolegové M. Kovanda a Z. Šroubek.

Cerastium silvaticum W. K.: lesní prameniště na pravém břehu Uličky v údolí JV pod Uličem; mokřiny v údolí mezi Stakčínem a Kalnou Roztokou poblíž kóty 310; Stakčín — úvoz na SV okraji obce, lesní cesta z Makoviště na Nastas, lesní mokřiny v údolí Holinky a v postranních údolích (Z pod Kováčikovem a j.); vlhké lesy na V úbočí Viněné hory u Sniny; mokřiny při lesních okrajích v údolí Pichonky mezi Sninou a Pichne; mokrá louka u silnice mezi Sninou a Belou n. C.; u potůčku v lesnatých údolích mezi Dlhým a Belou n. C. (S od údolí Cirochy); vlhké lesy v údolí Ilovnice u Adidověu.

Nový druh pro sledované území. Z ČSR zaznamenává D o s t á l (Květena ČSR) jako zaručené jen dvě lokality, Malacky a Pavlovce na Uhu, kromě toho zjistil D e y l (Věda přír., 1936) výskyt u Královského Chlumce a M i c h a l k o (Geobot. pomery poh. Vihorlat, 1957) u V. Nemeckého. Na přilehlém území Zakarpatské Ukrajiny bylo zjištěno na několika lokalitách v údolí Uhu (od Užhorodu po Soljanoje).

Cirsium waldsteinii R o u y: Runina — louky Z pod Czolo, hřeben mezi kótou 1199 a Rabia skalou, travnatý vrchol Z od kóty 1199, louky na pohraničním hřebenu Z od vrcholu Durkovec, hřebenové loučky JV kóty 1112. Pohraniční hřeben Nízkyh Polonin je jediným nalezištěm tohoto druhu v ČSR.

Eleocharis carniolica K o c h: u potůčku a na mokřinách ve stráních na levém břehu Hlbokého potoka S od Nové Sedlice (V a SV kóty 411); u potůčku nad Zbojem na svazích Stinky; prameniště nad silnicí J od obce Ruský Potok a lesní bažinky pod kótou 673 směrem k Runině; na mokré loučce v lesním údolí J V kóty 628 J od Runiny a mokřiny na loukách na hřebínku SZ nad Runinou; bažinaté louky v údolí mezi Stakčínem a Kalnou Roztokou poblíž odbočky ke Kolonici a poblíž kóty 310; tůň na levém břehu Ternovec asi 1 km JV od Stakčína velmi hojně; mokré louky a bahníska ve střední části údolí Holinky u Stakčína; luční mokřiny na svazích J V a V od Močarky u Pěolíného; mokřiny na pastvinách na SZ úbočí Magurice u Sniny; mokrá louka na levém břehu Pichonky mezi Sninou a Pichne. Z území Nízkyh Polonin nebyla dosud udávána. Je rovněž zajímavé, že nebyla už dříve zaznamenána na severních svazích Vihorlatu,